

Angajullit alloriarfianni ilikkagassatut pilersaarutit siulequtsiussa

Alloriarfinni ataasiakkaani ilikkagassatut pilersaarutit alloriarfiit siunertaannik pinngitsoorani malitassanik aammalu atuarfiup atuartitsissutinut atuartitsissutinullu qanitariissunut tamanut atuartitsissutit siunertaannik pinngitsoorani malitassanik, kiisalu atuartitsissutinut atuartitsissutinullu qanitariissunut ukununga: *kalaallisut atuartitsinermut, qallunaatut atuartitsinermut, tulutut atuartitsinermut* (akullerni angajullernilu) *allamiut oqaasiisa pingajuinik atuartitsinermut* (angajullerni), *inuiaqatigiilerinermut, upperisalerinermut isumalioqqissaarnermullu atuartitsinermut, matematik-imik, pinngortitalerinermik kiisalu inuttut inerikkiartornermik atuartitsinermut* pinngitsoorani ilikkagassatut anguniagassanik imaqarput. (tak. Atuarfimmi atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartitsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat.)

Tamakkununga ilanngullugit ilikkagassatut pilersaarutit najoqqutassiartaqarput makkuuppullu: atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni qulaani taaneqartuni atuartitsinissamut siunnersuutit, naliliinissamut siunnersuutit atortussatullu siunnersuutit, kiisalu atuartitsissummi *sumiiffinni qinigassiissutini* ilikkagassatut anguniagassanut, atuartitsinissamut, naliliinissamut atuartitsinermilu atortussanut siunnersuutit. Atuarfimmi siulersuisut ataasiakkat, kommunalbestyrelsimut, atuartitsissutissamut kingullertut taaneqartumut ilikkagassatut pilersaarussianik siunnersuusiornissaq akisussaaffigaat. Atuartitsissutini, sumiiffimmi qinigassiissutini, qulequttani pingaarnerusuni sisamani ukunani: assassornermi ilusilersuinermilu, eqqumiitsuliornermi illussanillu titartaanermi, timersornermi silamiinnermilu kiisalu nipilersornermi, erinarsornermi, timip aalatinnerani isiginnaartitsinermilu ilikkagassatut anguniagassatut pilersitat, kommunalbestyrelsimit akuerineqareernermikkut atuartitsinermi aaqqissuussisarnermut pinngitsoorani malitassatut atuutilissapput. Taamaaliornikkut atuartitsissummut tassunga sumiiffinni ataasiakkaani sunniuteqarsinnaanerup nukittorsarneqarnissaa siunertarineqarpoq.

Atuartitsinermut tamarmiusumut atuarfiup siunertaa tunngavialu, alloriarfiup siunertaa, atuartitsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat atuartitsinerup aaqqissuunneqarneranut nalilersorneqarneranullu tunngaviliisuusut aalajangiisuussapput. Ilikkagassatut pilersaarutit sinerini najoqqutassiaapput ilinniartitsisunullu ilinniartitsinissamut taassumalu pilersaarusiorneranut tamatumunngalu atasumik naliliinissamut sakkussatut isummersuutissatullu siunnersuusiaapput. Ilitsersuutit tamakku tamakkiisutut ilaqqinneqarsinnaanngitsutullu isigineqassanngillat, atuartitsinerulli siunertat ilikkagassatullu anguniagassat najoqqutaralugit ingerlanneqarnissaanut siunnersuutaannartut assersuutaannartullu isigineqassallutik.

Ilikkagassatut pilersaarutit pinngitsoorani malitassaangitsut, Inerisaavimmi siunnersortit atuarfimmilu ilinniartitsisut suleqatigiinnerisigut, ingerlaavartumik nalilersorneqartuassapput, nutarterneqartuarlutik ilaartorneqartuarlutillu. Siunniunneqarpoq ilinniartitsisut, ilikkagassatut pilersaarutit pillugit misilittagartusiarortillutik, misilittakkatik siunnersuutiminnik oqaaseriumasaminnullu malitseqartillugit siunnersortinut ingerlateqqittassagaat, taamaaliornikkut pitsaassutsimik ineriartortitsineq ingerlaavartinneqassaaq misilittakkat, nalunngilikkat ilisimatusarnikkullu paasisat nunami atuartunut tamanut iluaqutaanissaat suleqatigiilluinnarnikkut ingerlanneqarsinnaammat.

Ilikkagassatut pilersaarutit ilusaat nassuiaataallu

Alloriarfinni ataasiakkaani ilikkagassatut pilersaarutit, ilisarititsinerup matuma annertunerusutigut ilikkagassatut pilersaarutininik allaatigineqartunuk imaqartup aammalu alloriarfiit ataasiakkaat siunertaannik taakkualu itisilerneqarlutik allaaserineqarnerinik imaqartup avataatigut, *atuartitsissutissani ilikkagassatut*, atuartitsissutini ataasiakkaani qanitariissunilu alloriarfimmil pineqartumi ilinniartitsissutigineqartussani, *pilersaarutininik* imaqarput. Atuartitsissutit ataasiakkat ilikkagassatut pilersaarutitaat makkuninnga imaqarput:

A: *Ilisarititsineq atuartitsissutip siunertaanik* imaqartoq, atuartitsissummi ilinniartitsinissamut annertunerusutigut oqaatigiumasanik kiisalu ilikkagassatut pilersaarutit qanoq atorneqarnissaannik ilitsersuummik imaqartoq.

B: Immikkoortoq pingaarneq *ilikkagassatut anguniagassanik, atuartitsinissamut siunnersuutininik, naliliinissamut siunnersuutininik kiisalu atortussatut siunnersuutininik* sisamanngorlugit ammukaartillugit allatanik imalik.

C: Atuartitsissutip ilikkagassatut pilersaarutitaanut tapiliunneqarsinnaasut ilitsersuutininik ilassutaasinnaasunik imallit.

Pinngitsoorani malitassatut imaritinneqartut

Alloriarfiit siunertaat

Alloriarfiit siunertaattut paasineqassapput, alloriarfinni ataasiakkaani atuartitsinerup pingaarnertut siunertarisai. Alloriarfiit siunertaasa itisilerpaat, atuarfiup siunertai tunngaviilu alloriarfinni pingasuusuni perorsaanermi tunngaviummik peruserisassatut ilisarnaatitullu atuuttussat. Alloriarfiit siunertaasa nalunaarpaat, atuartut atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni nalunngisamikkut tunngaviummillu piginnaassutsimikkut sumut killiffeqarnissaannik naatsorsuutiginninnerit. Alloriarfiit siunertaat tallimanut pingaaqatigiinnut immikkoortitaapput makkuuppullu:

- ilisimasassat piginnaasassallu
- inuttut piginnaasaqarfigisassat
- inooqatigiinnermi inuiaqatigiinnermilu pisinnaasaqarfigisassat
- ilikkagassanik suliassanillu pisinnaasaqarfigisassat
- atuartup siunissami ilinniagariligassaminik inuutissarsiutigiligassaminillu toqqaanera

Tamakkua tassaapput ilinniartitsisut tamarmik atuartitsissutini tamani ilinniartitsinerminni ilann-gussugassaat. Alloriarfiit siunertaasa tulleriiarneqarneri pingaarnersiutinertut ajornarsiartuaartitsinertulluunniit paasineqassanngillat.

Atuartitsissutit siunertaat

Atuartitsissutit siunertaattut paasineqassapput atuartitsissutini ataasiakkaani atuartitsissutinilu qanitariissuni atuartitsinerup siunertai atuartup atuartuunera tamakkerlugu atuuttussat. Atuartitsissutit siunertaat sisamanut pingaaqatigiinnut, atuartitsissutinut atuartitsissutinullu qanitariissunut assigiinngitsutigut tunngaveqarluni isiginninnertut paasineqartariaqartumik, immikkoortitigaapput makkuuppullu:

- ilisimasassat piginnaasassallu
- inummut imminermut tunngasut
- inuttut inooqatigiinnermut tunngasut
- kulturimut inuiaqatigiinnermullu tunngasut

Atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni ilinniartitsisut, atuartitsissutissat anguniagassartai tunngavigalugit, ilinniartitsinerup ingerlanneqarnisaa aaqqissussallugu pisussaaffigaat. Immikkoortitikkat tulleriiaarneqarneri pingaarnersiutinertut ajornarsiartuaartitsinertulluunniit paasineqassanngillat atuartitsissummili atuartitsissummilu taassuma qanitarisaani atuartitsinermi atuartut piginnaasassaasa, nalunngisassaasa inuttullu qaammaasimasassaasa aammalu oqaatigininniarnermi piginnaassusissaasa sumut killiffinik naatsorsuutiginninnertut paasineqassallutik.

Ilikkagassatut anguniagassat

Ilikkagassatut anguniagassat atuartitsissutit atuartitsissutillu qanitariissut anguniagassartaannik erseqqissaanertut paasineqassapput, taakkunanilu nalunaarneqarput nalunngisassat piginnaasassallu atuartut *alloriarfinni pingasuusuni naammassinninnermini* pigiliutereersimasassaattut naatsorsuutigineqartut.

Ilikkagassatut anguniagassat atuartitsinermi pingaaqatigiissutut immikkoortitigaapput taakkuuppullu ingerlaavartumik kiisalu alloriarfinnik naammassinninnermi naggataarutaasumik naliliinissamut tunngaviusussat.

Immikkoortitikkat tulleriiaarneqarneri pingaarnersiutinertut ajornarsiartuaartitsinertulluunniit paasineqassanngillat. Taakkua nalunaarpaat suna ilikkarneqarsimassanersoq nalunaanngilaalli qanoq qaqugulu qanorlu tulleriiaarlugit ilikkagassat ilikkarneqassanersut. Atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni atuartitsinermi, ilinniartitsisuusut, ilinniartitsineq pinngitsoorani ilikkagassatut anguniagassat, atuartitsissummilu sumiiffimmi qinigassiissutini ilikkagassatut anguniagassaliat sumiiffimmi aalajangersarneqarsimasut, tunngavigalugit aaqqissuullugulu naliliiffigisassaraat.

Atuarfiup siulersuisui kommunalbestyrelse-mut, atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni ilikkagassatut anguniagassanut qitiusumit aalajangersarneqarsimasunut, ilikkagassatut anguniagassanik tapiutissanik, soorlu sumiorpaluutinik imaluunniit sumiiffinni pingaartitanik suliaqartarnissamut anguniagassanik, siunnersuusiorsinnaapput. Ilassutit taakkua kommunalbestyrelsemit akuerineqareernerisigut ilinniartitsisut pisussaapput, qitiusumit sumiiffimmilu ilikkagassatut anguniagassaasunik aalajangersagaasunik tunngaveqarlutik, atuartitsinermik naliliinnermillu aaqqissuussinissaminnut.

Najoqqutassatut imaritinneqartut

Atuartitsinissamut siunnersuutit

Atuartitsinissamut siunnersuutit imarivaat ilikkagassatut anguniagassat aallaavigalugit atuartitsinermi suliaasinnaasut periusaasinnaasullu imaluunniit atuartitsinermik ingerlatsinissat.

Ilikkagassatut anguniagassat oqaatiginnipput atuartut suut ilinniassagaat – imaappoq: *suut* ilinniartitsissutigineqassasut – atuartitsinissamut siunnersuutit oqaatigaat *qanoq* taakku ilinniartitsissutigineqartassanersut.

Ilikkagassatut anguniagassat ilaat arlaqartunik atuartitsinissamut siunnersuutitaqarput, atuartitsinissamullu siunnersuutit ilaat allat arlalinnik ilikkagassatut anguniagassartaqarput.

Atuartitsinissamut siunnersuutit atuartitsinermut atussallugit naammangillat tamakkiisuunatillu, ulluinnarnili atuartitsinissamut piareersaasionermermi ikorfartuutitut, isummersorfissatut eqqarsaatinillu siumuiffissatut isigisariaqarlutik.

Naliliinissamut siunnersuutit

Naliliinissamut siunnersuutit ilikkagassatut anguniagassat aallaavigalugit atuartut ulluinnarni atuartitsinermi pissarsiarisaannik naliliinissamut siunnersuutinik imaqarput. Siunnersuutit anner-tunerusutigut atuartut atuartinneqarnerminni pissarsiarisaasa nalilernissaannut siunnersuutitaqarput kiisalu ilinniartitsinermi anguniagassat aallaavingalugit naliliinissamut siunnersuutitaqarlutik.

Naliliinissamut siunnersuutit aamma ataatsimik arlalinnilluunniit ilikkagassatut anguniagassartaqarput, siunnersuutillu ilaat ataasiakkaat ilikkagassatut anguniagassanut arlalinnut atuussinnaapput.

Naliliinissamut siunnersuutit naammangillat tamakkiisuunatillu, ulluinnarnili atuartitsinerup nalilernissaanut ikorfartuutitut, isummersorfissatut eqqarsaatinillu siumuiffissatut isigisariaqarlutik.

Ilikkagassatut pilersaarusionsi ilinniartitsinermik ingerlatsinissamut naliliinissamullu siunnersuutaasut ilikkagassatut anguniagassanut atalluinnartuupput. Ilikkagassatut anguniagassat atuartut *alloriarfimmik naammassinninnerminni* nalunngisassaattut ilimagisanut nalunaarsuutaammata, pisariaqartassaaq ilinniartitsisup anguniakkanik minnerusunik pilersitsisarnissaa, atuartitsissutisat imaannik assigiinngitsunik ajornassusilersukkanik uteqqiisarnissaa ataatsimullu isigalugu atuartitsinissamut siunnersuutit atuartut ukiuinut pisariaqartitaannullu naapertuuttunngorlugit iluarsartuussisarnissaa.

Atortussatut siunnersuutit

Atuartitsissutissami, atuartitsinerullu aalajangersimasunik sammisaqarluni ingerlanneqarnissaani kiisalu atuartitsissutissanik aalajangersimasunik ingerlatsinissamut atortuusinnaasunik siunnersuutit maani pineqarput.

Atortussatut siunnersuutini pineqarput atuartut atuagaat, atuakkat quppersakkat atuakkallu ilinniartitsisumit isumassarsiorfigineqarsinnaasut kiisalu atortussat aalajangersimalluinnartut. Atuakkiorfinnit saqqummersitat eqqarsaatigissagaanni atortuusinnaasunik siunnersuutit saqqummersitat ataasiakkaat pitsaassusaannik nalilersuisimanermut takutitsisuunngillat, atortussatulli taamatut *ilusilersukkanik* ilinniartitsinermi atortoqarsinnaanermik siunnersuutaallutik.

Tapiliussat

Atuartitsissutinut atuartitsissutinullu qanitariissunut tapiliussani atuartitsinermik pilersaarusionermermi paasissutissat atoruminarsinnaasut allat ilanngunneqarsimapput. Assersuutigalugu atuartitsissutissat akimorlugit atuartitsinermik ingerlatsinissamut siunnersuusiartaqarput, qallunaatoortitsinermi ilikkagassanik tunngaviusunik imaqarput, kalaallisoortitsinermi ilikkagassatut pilersaarutininut allanermik ilinniartitsinissamut tapiliussanik imaqarput aammalu kalaallisoortitsinermi qallunaatoortitsinermilu ilikkagassatut pilersaarutininut kalaallisut oqaasiliunngitsunut kalaallisut ilinniartitsinissamik qallunaatullu oqaasillit qallunaat oqaasiinik ilinniartinneqartarnissaannik tapiliussat imaqarput.

Angajullit allorparfianni siunertaa

Akulliit atuarfianni atuartitsinerup siunertaraa atuarfimmi atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni tunngaviusumik piginnaasassanik atuartut pigiliussaqaassasut. Atuartut oqaatsitigut piginnaasatik ilinniakkaminni inooqatigiinnilu atortussatut ineriartorteqqissavaat.

Imm. 2. Atuartitsinerup atuartut periarfississavai piginnaasaminnik soqutigisaminnillu tamagoortumik ineriartortitsinissaannut. Atuartitsineq atuartut inuttut naleqassutsiminnik imminullu tatiginerannik nukittorsaaqataassaaq kiisalu namminneq atukkaminnut attuumassuteqarfigisaminnullu akisussaaqataatsilerluni. Atuartut ineriartornerminnut akisussaaqataaertik tamatumungalunneqataasinnaasutut paasinninnertik annertusiartortissavaat.

Imm. 3. Atuartitsinerup atuartup ilaqutariinni, atuarfimmi inuiaqatigiinnilu aamma allat pisusilersuutaannut akisussaaffinullu assigiinngitsunut paasinninnera ineriartorteqqissavaa. Atuartut naleqquttumik attaveqatigiissinnaanertik aaqqiagiinngissutsinillu aaqqiiniarsinnaanertik ineriartortissavaat.

Imm. 4. Atuartitsinerup atuartut sungiussitissavai ilinniartitsisutik suleqatigalugit pilersaaruisiornermik, naliliinermik aamma ilinniarnermik ingerlanneranik iluarsartuusseqqinnermik. Atuartut kisimiillutik aamma suleqateqarlutik assigiinngitsunik suleriaaseqarsinnaassapput.

Imm. 5. Atuartitsinerup atuartut ilisimasaqalersissavai ilinniarfiit inuussutissarsiutillu assigiinngitsut tunngaviinik.

Atuartitsinerup atuartut alapernaatsuunerat, ilisimasaqarusunnerat suliaminnullu kajumissuseqarnerat aallaavigissavaa taakkualu ineriartortittuassallugit. Atuartitsinerup ingerlanneqarnerani illua-tungaaticut killiliisinnaanermut immikkooruteqartunillu nalunaarsuisinnaanermut illua-tungaaticugullu tamanut atuuttunik takunnissinnaanermut piginnaasaqalissapput. Tassunga ilagiti-lugu atuartitsissutit assigiinngitsut ataasiakkaat atuartitsissutillu imminnut ataqatigiissut immik-koorutaat assigiinngissusaallu, aammali imminnut ataqatigiinneri, paasisinnaasariaqarpaat. Allo-riarfimmi tassani sammineqartuni tamani immikkoortiterisinnaaneq ataatsimullu isiginnissinnaa-neq piginnaaffiupput ersarilluinnartut.

Atuartitsinerup atuartut imminnut inuttut ilisarisisanerat naleqassutsiminnillu paasinninnerat nakussassassavaa. Taamaalillutik inooqatigiinnermi pisuni assigiinngitsuni peqataasinnaalissap-put namminnerlu inuttut ineriartortertik suliffimminnilu angusaqariaqartortertik akisussaaffi-ginnaangussavaat aammalu inuiaqatigiit demokratiskiusut ineriartortinnerannut akisussaaqataa-nertik paasissavaat siunersissallugulu. Alloriarfimmi tassani atuartut ataatsimoornerup, tunng-aviusutigut paarlaateqatigiittuarnermik ilisarnaateqartup, ilagigaatik siunersillugulu paasissavaat.